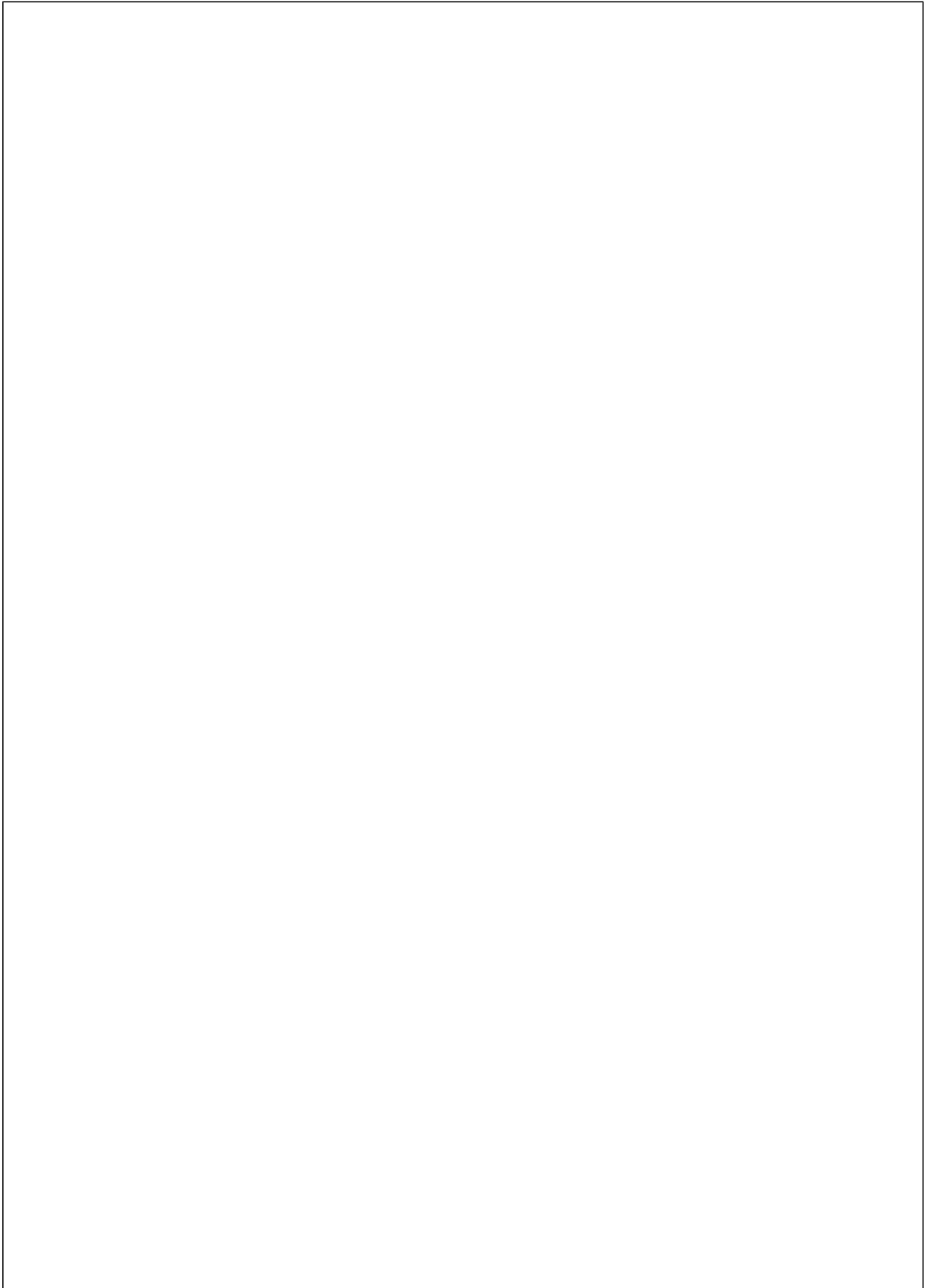

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/archiwum/162403,Bartosz-Janczak-Wojsko-Polskie-na-Srodkowym-Wschodzie-19411942-zarys-dzialan.html>
01.03.2026, 01:31

Bartosz Janczak: Wojsko Polskie na Środkowym Wschodzie (1941-1942) - zarys działań

Po kampanii polskiej 1939 r. wielu obywateli II Rzeczypospolitej znalazło się w różnych częściach Europy oraz świata. Dotarli oni również na Bliski Wschód, który w czasie II wojny światowej przez Brytyjczyków określany był Środkowym Wschodem.

05.04.2022

Tam w latach 1941-1942 funkcjonowała wojskowa formacja o nazwie Wojsko Polskie na Środkowym Wschodzie.

Powstanie i organizacja

Pierwsi obywatele polscy w wyniku sytuacji wojennej znaleźli się na Środkowym Wschodzie już jesienią 1939 r. Naczelný Wódz gen. broni Władysław Sikorski starał się w tym czasie u władz francuski o wydanie zgody na sformowanie w tym rejonie świata polskiej jednostki wojskowej. Po wielu negocjacjach 12 kwietnia 1940 r. powołano na Środkowym Wschodzie Brygadę Strzelców Karpackich, podporządkowaną dowództwu francuskiemu.

W wyniku przegranej kampanii francuskiej 1940 r. brygada przeszła pod dowództwo brytyjskie i została przemianowana na Samodzielną Brygadę Strzelców Karpackich. Poza brygadą pod dowództwem płk. dypl./gen. bryg. Stanisława Kopańskiego na Środkowym Wschodzie znajdował się Ośrodek Zapasowy oraz Legia Oficerska. Przydzielali do tych jednostek otrzymywali żołnierze, którzy m.in. nie spełniali wymagań służby liniowej.

Wraz z przybywaniem kolejnych osób na Środkowy Wschód zrodziła się potrzeba powołania wyższego dowództwa wojskowego dla kierowania całością spraw związanych z funkcjonowaniem polskich jednostek wojskowych.

Na podstawie rozkazu Naczelnego Wodza gen. Kopański, który kierował całością polskich spraw na Środkowym Wschodzie, powołał 17 sierpnia 1941 r. Dowództwo Wojsk Polskich na Środkowym Wschodzie (WPŚW). Miesiąc później, 25 września, nowym dowódcą tej formacji Naczelný Wódz wyznaczył gen. dyw. Józefa Zająca.

Pierwsza ewakuacja Armii Polskiej w ZSRS

Generał Zając objął swoje obowiązki 1 grudnia 1941 r., ponieważ prawie dwa miesiące trwała jego podróż statkiem z Wielkiej Brytanii.

W kolejnych tygodniach i miesiącach prowadzone były prace organizacyjne czy szkoleniowe w polskich jednostkach, wchodzących w skład WPŚW. Pierwszym poważnym zadaniem dla gen. Zająca było przyjęcie pomiędzy 24 marca a 5 kwietnia 1942 ze Związku Sowieckiego 33 069 żołnierzy i 10789 osób cywilnych.

Aby sprawnie przeprowadzić przyjmowanie osób ewakuowanych z ZSRS Dowództwo WPŚW powołało Bazę Ewakuacyjną w Teheranie oraz całą sieć obozów ewakuacyjnych m.in. w Pahlavi,

Ahwaz, Hamadan – łącznie jedenaście obozów.

Każda osoba przybywająca na Środkowy Wschód w tym czasie miała w miarę możliwości zapewnioną pomoc medyczną, zakwaterowanie, wyżywienie, dostęp do kąpieli itp. Dla gen. Zająca oraz pozostałych żołnierzy WPŚW była to bardzo poważna akcja logistyczna.

Zmiany organizacyjne w WPŚW

Po zakończeniu pierwszej ewakuacji Armii Polskiej w ZSRS możliwe stało się rozbudowanie polskiego wojska na Środkowym Wschodzie.

Ze struktur WPŚW został wyodrębniony II Korpus Strzelców. Składał się z 3. Dywizji Strzelców Karpackich (DSK), 4. Dywizji Strzelców (DS), 2. Brygady Czołgów oraz innych jednostek broni i służb. Generał Zając był jednocześnie dowódcą WPŚW oraz II Korpusu Strzelców.

W ramach korpusu udało się sformować jedynie 3. DSK oraz 2. Brygadę Czołgów. 4. DS przez cały okres swojego funkcjonowania pełniła jedynie rolę jednostki kadrowej, ponieważ przeważnie z powodów zdrowotnych brakowało żołnierzy do obsadzenia przewidzianych etatów.

W połowie 1942 r. na Środkowym Wschodzie, głównie na terenie Palestyny, znajdowało się Dowództwo WPŚW, któremu podlegał II Korpus Strzelców, Ośrodek Zapasowy, Baza Ewakuacyjna w Teheranie, Centrum Wyszkożenia Broni i Służb, batalion Pomocniczej Wojskowej Służby Kobiet, szkoły junaków i junaczek.

W drugiej połowie 1942 r. przed gen. Zającym i kadrą żołnierską WPŚW stanęły kolejne, wymagające zadania.

► [Czytaj więcej na portalu przystanekhistoria.pl](http://przystanekhistoria.pl)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Artykuł